

Sedlighet och själförfärf.

Referat vid Kvinnosaksförbundet Unionens möte den 19 maj 1904.

Diskussionen af sedlighetsfrågan är icke ny hos oss; sålunda var kampen mot den legaliserade prostitutionen mycket häftig i slutet af det gångna århundradet. Redan från år 1876 förefanns ett på administrativ väg tillkommet *Reglemente för en besiktningsbyrå i Helsingfors*, hvars tydliga innebörd var att genom polismakten ordna utöfvandet af otukt i härför afsedda inrättningar. Hufvuddragen af detta reglemente voro: att skydda otuktiga män mot venerisk smitta genom att ställa de otuktiga kvinnorna under tvånget af läkarebesiktning, till hvilka hvarje sådan kvinna ägde infinna sig en gång i veckan; upprättandet af register öfver dessa kvinnor, hvilkas värksamhet blef en lofgifven näring under polismännens uppsikt; och fingo dessa kvinnor för rättigheterna till denna näring betala de i reglementet bestämda skatterna: den första klassens kvinnor 15 och den andra klassens 2 m. i veckan till bestridande af besiktningsläkarens arvode och inrättningens underhåll i öfrigt. Det förfärligaste var, att med stöd af detta reglemente icke endast de oanständiga, utan äfven fullt hederliga kvinnor blefvo utsatta för polismännens godtycke och kunde med våld blifva släpade till en skymflig läkarebesiktning. Ingen kvinna af vår tid — och knappast ens många män — kan utan blygsel och utan att såras i sin rättskänsla genomläsa detta reglemente. Till en början kände allmänheten icke till detta reglemente, ty — det hade aldrig publicerats — men 1887 lät vicehäradshöfding Jean Boldt trycka det och spred det bland allmänheten. — Dylika otuktsnästen hade inrättats äfven i andra städer i vårt land.

År 1883 hade den legaliserade prostitutionen upphäfts i London och 1888 i Kristiania. Vid samma tid igångsatte Finsk kvinnoförening en masspetition, som biskop Alopæus vid 1888 års landtdag inlämnade i prästeståndet och hvari

anhölls om upphäfvande af otuktsinstitutionen — den reglementerade prostitutionen. Petitioner i samma syfte inlämnades af E. af Forsellés i ridderskapet och adeln och E. Duncker i bondeståndet. Vid 1891, 1897 och 1900 års ständermöten förnyades dessa petitioner. I prästeståndet bl. a. af biskop Råbergh och i bondeståndet af landtdagsman Landgrén. Men utan framgång. Förgäfves bevisade petitionärerna huru staten med sin prostitutionsinstitution bröt mot sina egna lagar, hvilka i Missgärningsbalkens 57 kapitel 1—2 § bestämde stränga straff för bedrifvandet af sådant näringsfång, hvilket nu med statens goda minne var ordnad genom polisreglemente. Förgäfves bevisades den uppenbara partiskhet, som denna reglementering innebar, i det den tillgodosåg mannens fördel och förbisåg kvinnosläktets. Och lika fåfängt var det att bevisa, huru maktlös en sådan besiktning är, till hvilken endast kvinnorna tvingas, men icke männen. Männen fingo — och få i den dag som är — utan uppsikt och utan något straff besmitta det andra könet, således ock sina egna hustrur äfvensom sina egna barn. — Den legaliserade prostitutionen fick fortbestå trots allt.

Finska läkaresällskapet hade samtidigt tillsatt en kommitté för att behandla frågan. Denna kommittés utlåtande upptogs sedermera till behandling vid sällskapets möte den 21 april 1888. Men samma kortsynthet och osedliga uppfattning segrade också här. En enda röst — det var doktor Rosina Heikels — höjde sig emot reglementeringen. Hon var på den tiden den enda kvinnliga läkaren i vårt land. I sitt sakrika och kraftiga utlåtande, hvilket senare trycktes, framhöll hon huru å ena sidan otuktsinstitutionen hvilat helt och hållet på en oriktig och falsk förutsättning och å andra sidan huru maktlös den är i att förhindra spridningen af veneriska sjukdomar. Men huru skulle hon, den enda kvinnliga läkaren, förmått kämpa emot tiotal af sina yrkeskamrater? Och likväl har den uppfattning, som dr Heikel då företrädde, småningom vunnit terräng och understöd också inom samma fackmannakretsar, där hennes röst då förklingade ohörd.

På flere håll publicerades broskyrer och artiklar mot prostitutionsinstitutionen.¹

Ett mycket skarpt uttryck för detta klander utgjorde en till guvernören i Nylands län riktad inlaga, undertecknad af ett 60-tal universitets- och skollärare. Men trots alla ansträngningar har intet nämnvärdt till afhjälpande af det onda från de maktägandes sida fåtts till stånd.

* * *

Då denna fråga ånyo upptagits på många håll till diskussion, framstår det med all tydlighet, att allmänna opinionen i denna sak nu vändt sig till fördel för sedlighetens förkämpar. Detta är ett med hänsyn till frågans lyckliga lösning glädjande faktum. Glömmas får icke att samma män inom läkaresällskapet, hvilka för sexton år sedan uti legaliseringen af prostitutionen icke sågo annat än en åtgärd mot spridningen af syfilis, nu bekänna att denna fråga bör granskas ur en *allmännare* synpunkt. Och på grund af referat i tidningspressen kunna vi hoppas, att läkaresällskapets uttalande i frågan *nu* får en annan innebörd än år 1888. Så väl till följd af denna som de många andra diskussioner, som på senare tider förts i frågan, vågar man förutsäga, att denna hela vårt folks värdighet och sedliga ståndpunkt förnedrande institution innan kort skall vara upphäfd.

Men emedan det icke är sagdt, att otukten eller osedligheten därför upphör, måste vi tänka äfven på andra utvägar för att aflägsna detta onda. En sådan utväg är att förbättra kvinnornas ekonomiska ställning. Och detta är så viktigt att vi kunna säga, att i den mån detta sker, i den mån minskas ock det otuktiga lifvet i vårt samhälle så väl inom äktenskapet som utanför detsamma.

¹ Pseudonymen Severin (Rosina Wetterhoff): I sedlighetsfrågan 1885: Th. Rein: Prostitutionsfrågan 1892: Minna Canth: Kauppa-Lopo 1889; Aarne: Kärrmark; Lucina Hagman: Ohjesääntöinen epäsiiveellisyyt och Siveellisyyt-rikokset Kuopiossa, U. S. 1888 och 1890 m. fl.

Kvinnorna böra således göra sig ekonomiskt oberoende, förmögna till själf försörjning. Och icke blott i den grad att de nått och jämnt kunna uppehålla lifvet, utan så att arbetet kan erbjuda dem drägliga livsvillkor, någon glädje och någon lycka. Det är nogsam bekant, att fattigdom och elände i de flesta fall äro orsaken till kvinnornas osedlighet, och lika säkert är att en kvinna, som reder sig väl, som genom sitt eget arbete förtjänar tillräckligt för livvets behot, ytterst sällan sjunker till ett viljelöst föremål för otuktsutöfning, det må då gälla det äktenskapliga könslifvet eller förhållandena utom äktenskapet.

Om ett folk således på allvar sträfvar att höja sedligheten och samtidigt härmed sin egen kroppsliga och andliga hälsa, så bör det först frigöra kvinnorna från beroendet af undantagslagar och bereda dem de bästa möjligheter till ekonomiskt oberoende. En förvärfsduglig ung kvinna, som med sitt eget arbete kan skaffa sig själf tillräckligt närande föda, goda kläder, ett trefligt litet hem, litteratur och nöjen, träder i könsligt samlif med en man endast efter eget inre val — af kärlek och aldrig för pengar, icke för att blifva försörd. En sådan kvinna bibehåller alltid sin själfständighet äfven efter det hon inträdt i äktenskapet, ja sålunda blir det möjligt för henne att vidmakthålla ett sedligt samlif med sin man. Men hvarje kvinna, som är ekonomiskt ofri, hon är ofri också i sitt könsliga lif. Och ju mera ofria kvinnorna i allmänhet äro, desto kraftlösare äro de ock att gifva riktningen åt och värna nationens sedlighet.

Förr kan ett folks sedlighet i sin helhet icke förbättras innan hela kvinnosläktet såsom sådant, såväl de lägre som de högre stående, i ekonomiskt afseende höja sig till samma ståndpunkt som männen. Förr än nationen i sin helhet inser detta och fordrar denna reform, förbli alla sedlighetsåtgärder haltande och otillräckliga. Endast fria, oberoende kvinnor kunna höja ett folks sedliga tillstånd.

Förbättrande af villkoren för själf förvärf, en tryggare, själfständigare ekonomisk ställning skulle ock öppna kvinnor-

nas ögon för deras plikt gent emot de varelser, hvilka de vid ingåendet af könslig förening kunna gifva lif åt. Med alla medel borde hos kvinnorna väckas ansvarskänsla och insikt om det förfärliga lättsinne, hvartill de göra sig skyldiga, när de gifva lifvet åt varelser, hvilka de hvarken kunna föda, kläda eller uppfostra. I detta afseende råder hos kvinnorna ett beklagansvärdt mörker, som gör att de ha samvete att gifva lif åt människobarn, hvilka de hvarken kunna lifnära eller uppfostra, utan hvilka redan innan de sett dagsljuset äro dömda till umbäranden och ett glädjelöst lif. Om en sådan tanklöshet och förvånansvärd likgiltighet allt framgent skall fortfa- rande antalet af sådana flickebarn ökas i världen, hvilka redan ifrån ungdomen slukas af osedligheten och hvilka sålunda åter i sin tur blifva befordrare af det samhällige- otuktssystemet.

Därför böra vi alla värka i den riktning, att kvinnorna -- alla utan åtskillnad -- höja sig till ekonomiskt oberoende och själfständighet. Men huru skola vi komma därefter? Enklast är att säga, att för kvinnorna alla förvärfsgrenar böra öppnas, att för dem bör beredas tillfälle att *fritt välja* sina arbetsområden allt efter håg och fallenhet. Lika enkelt är att erinra därom, att deras arbetslöner på alla värksamhetsområden böra höjas så mycket, att de utan öfvermänsklig ansträngning kunna skapa sig själfva ett fritt, trefligt hem.

Detta är dock ingalunda lätt att förvärkliga, också i anseende därtill att kvinnorna själfva, hvilka bäst känna sina egna och folkets behof, ännu i kraft af emot dem partiska lagar äro uteslutna från lagstiftningen och öfverhufvudtaget från ordnandet af nationens gemensamma angelägenheter. Vi kvinnor hafva således till vårt förfogande tillsvidare blott och bart öfvertygelsens väg. Denna väg är lång och svår. Det är de ständigt återkommande nederlagens väg. Men den hvilat likväl på en säker och fast grund, därför kunna vi vara öfvertygade om att hvarje steg, som vinnes på den vägen, är en *bestående* vinning.

För att hvarje samhällsmedlem blefve i tillfälle att fritt välja sitt värksamhetsområde, borde emellertid all elementär- undervisning, hvarmed jag här afser hela skollinjen från folkskolan allt upp till universitetet, vara afgiftsfri för alla nationens barn. Därigenom skulle alla flickor såväl som gossar, rika såväl som fattiga försättas i tillfälle att fritt välja sin lefnadsbana. Under de nu rådande förhållandena, då blott de förmögnare lagren af befolkningen kunna blifva delaktiga af den s. k. högre skolundervisningen, kunna blott också de förmögnares barn välja fritt. De fattigas plats faller helt och hållet på andra planet, där arbetsvärdet är ringare och arbetets pris lägre. Och i en ännu lägre kategori befinna sig alla kvinnor. Ty kvinnorna äro därtill genom lagstadganden utestängda från alla statens elementarläroverk, som leda till universitetet, vare sig kvinnorna äro förmögna eller obemedlade.

Kvinnorna sakna sålunda möjlighet att fritt förbereda sig förde värksamhetsområden, till hvilka håg och förmåga kunde leda dem. Samhället tvingar kvinnorna med våld — ja med våld — att af könsfunktionen göra sig en födkrok, än inom äktenskapet, än utanför detsamma. Sådanthär tal kan förefalla grymt, och grymt är det ju ock, men det är öfverensstämmande med verkliga sakförhållandet.

Sedt i stora drag står den könsliga sedligheten och i sammanhang därmed folkets lekamliga och andliga hälsa i så intim förening med kvinnosläktets höjande till ekonomisk frihet, att denna ekonomiska frihet utgör en nödvändig förutsättning för sedligheten. Att å ena sidan klandra och beklaga att kvinnorna, äggade af männen, gifva sig åt prostitutionen för pengar, men å andra sidan försvåra och med lagens hjälp direkt förhindra kvinnorna att kunna fritt välja arbete och förvärfskällor — ja, ett sådant tillvägagående är både oförnuftigt och fördärfbringande. Och så länge det fortsättes, fortfar äfven det nuvarande låga sedlighetstillståndet i samhället öfverhufvud.

Detta inse folken i sin helhet ännu icke. Men de människor som inse det, de måste göra allt hvad de förmå för att för-

bättra kvinnökönets ställning därhän, att för kvinnosläktet stode öppen samma vida väg till kunskap och vetande som för männen. De böra värka därhän, att såväl kommun som stat underlättade för kvinnor vinnandet af nya arbetsområden och höjde kvinnornas arbetslöner. Men de gifta då, frågar man? Jag har redan sagt att en kvinna, hvilken före inträdet i äktenskapet ägt en fri och själfständig värksamhet, äfven i äktenskapet förblir fri. Hon intager i äktenskapet också med afseende å det könsliga lifvet en mera bestämmande ställning än den kvinna, som icke vant sig vid frihet och själfständighet. Och för att kvinnan kunde ägna en mera insiktsfull omsorg åt sina barns uppfostran, hvilket arbete ju utgör en direkt sedlighetstjänst åt nationen, ett ytterst viktigt samhällsarbete således, borde hon af staten ersättas därför med penningar, alldeles på samma sätt som de manliga medlemmarna aflönas för sitt arbete för samhällets väl. Och denna godtgörelse finge icke, såsom nu är fallet, ske genom mannens förmedling utan direkt. Ty då godtgörelsen sker genom mannen, så bringas hustrun därigenom i ekonomiskt beroende af sin man, och på samma gång såras hennes själfständighetskänsla äfven hvad könslifvet beträffar och försvagas hennes kraft att vidmakthålla ett af inga beräkningar besudladt, rent äktenskapligt samlif.

Ekonomiskt oberoende åt kvinnorna i alla lifvets förhållanden är således ett af de viktigaste villkoren för den nationella sedlighetens höjande.

Lucina Hagman.

